

POSTANOWIENIE

Dnia 28 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Iwona Koper (przewodniczący)

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku (...) Niestandardyzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W.

przy uczestnictwie Bank (...) Spółki Akcyjnej w W. i A. R.

o wpis zmiany wierzyciela w księdze wieczystej Kw (...),

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 czerwca 2017 r.,

skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania A. R.

od postanowienia Sądu Okręgowego w L.

z dnia 21 marca 2016 r., sygn. akt II Ca (...),

uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd pierwszej instancji utrzymał w mocy dokonany przez referendarza sądowego wpis zmiany wierzyciela w księdze wieczystej, dokonany na podstawie wyciągu z dnia 29 stycznia 2015 r. z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego.

Apelację uczestniczki A. R. oddalił Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 21 marca 2016 r., oceniając jako prawidłowe ustalenia faktyczne dokonane w oparciu

wyłącznie o treść księgi wieczystej, wniosku i dołączonego do niego dokumentu, mającego stanowić podstawę wpisu.

W ocenie Sądu odwoławczego, wyciągi z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego, wystawione na podstawie art. 194 ust. 1 ustawy o funduszach inwestycyjnych, mają status dokumentów prywatnych wg podziału dokumentów w k.p.c., ponieważ postępowanie wieczystoksięgowe jest również postępowaniem cywilnym w rozumieniu art. 194 ust. 2 wymienionej ustawy. Przepisu tego nie można jednak odczytywać w oderwaniu od ust. 1 art. 194 ustawy, w którym ustawodawca wyraźnie postanowił, że wyciągi z ksiąg funduszu mają moc prawną dokumentów urzędowych oraz stanowią podstawę do dokonania wpisów w księgach wieczystych, stwierdził Sąd II instancji. Uznał zarazem, że art. 194 ust. 1 i art. 195 ust. 1 ustawy o funduszach inwestycyjnych są przepisami szczególnymi, o których mowa w art. 31 ust. 1 u.k.w.h. W tej sytuacji, skoro z wyciągu z ksiąg rachunkowych wnioskodawcy wynika, że nabyta przez niego w drodze cesji wierzytelność od zbywcy - Bank (...) S.A. zabezpieczona jest hipoteką umowną kaucyjną, to dokument taki jest podstawą wpisu zmiany wierzyciela w księdze wieczystej, ponieważ zawiera niezbędne elementy pozwalające sądowi wieczystoksięgowemu na kontrolę zgodności wniosku z treścią tego dokumentu i księgi wieczystej, spełniając również wymogi formalne przewidziane w art. 194 ust. 1 i art. 195 ust. 1 ustawy o funduszach inwestycyjnych, uznał Sąd odwoławczy.

Skarga kasacyjna uczestniczki A. R., zaskarżająca w całości postanowienie Sądu Okręgowego, oparta została na obu podstawach kasacyjnych.

W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej skarżąca uczestniczka zarzuciła naruszenie art. 58 § 1 k.c. i art. 96 k.c. przez uznanie wyciągu z ksiąg rachunkowych za ważną podstawę dokonania wpisu, pomimo niespełniania przez wyciąg wymogu wynikającego z art. 194 ust. 1 i art. 195 ust. 1 ustawy o funduszach inwestycyjnych, a to wobec braku ciągu pełnomocnictw uniemożliwiającego wykazanie umocowania Towarzystwa K. S.A. do działania w imieniu wnioskodawcy, a tym samym uprawnienia do podpisania wyciągu przez r. pr. A. M.

W ramach drugiej podstawy kasacyjnej skarżąca zarzuciła naruszenie art. 194 ust. 1 i art. 195 ust. 1 u.f.i. w zw. z art. 626⁸ § 2 k.p.c., art. 244 § 1 k.p.c., a także art. 68 k.p.c. w zw. z art. 86 k.p.c. w zw. z art. 89 § 1 k.p.c. poprzez nadanie wyciągowi z

ksiąg rachunkowych wnioskodawcy przymiotu dokumentu sporządzonego w odpowiedniej formie i będącego podstawą do dokonania wpisu, w sytuacji braku wykazania, że podmiot zarządzający, tj. K. TFI, był upoważniony do reprezentacji wnioskodawcy i udzielenia pełnomocnictwa r.pr. A. M. w dniu wystawienia wyciągu z ksiąg rachunkowych.

Skarżąca, z powołaniem się na powyższą argumentację, zarzuciła nieważność postępowania z mocy art. 379 pkt 2 k.p.c., wskutek nienależytego umocowania pełnomocnika wnioskodawcy wobec braku możliwości weryfikacji prawidłowości umocowania.

Uczestniczka wniosła o uchylenie postanowień Sądów obu instancji, zniesienie postępowania oraz przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Problem zarzutu nienależytego umocowania pełnomocnika strony będącej wnioskodawcą ma swoje zasadnicze znaczenie w pierwszej kolejności w płaszczyźnie prawnoprocesowej, tj. w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 379 pkt 2 k.p.c., jak również przekłada się następnie na ocenę zasadności zarzutów prawnomaterialnych, a w szczególności poprawności sporządzenia wyciągów z ksiąg rachunkowych i uznania ich za podstawę wpisu w postępowaniu wieczystoksięgowym.

W orzecznictwie wyrażono pogląd, że wykazanie umocowania osoby podpisującej wyciąg z ksiąg rachunkowych dopiero w późniejszej dacie i występowania niewielkiej różnicy czasowej pomiędzy datą udzielenia dalszego pełnomocnictwa, a datą sporządzenia wyciągu z rejestru, nie wystarcza do przyjęcia braku umocowania. Jednakże dopuszczenie takiej różnicy czasowej między datą udzielenia pełnomocnictwa i datą czynności podjętej przez pełnomocnika nie wyklucza badania istnienia należytego umocowania w wypadku uzasadnionych wątpliwości (v. uzasadnienie (s. 12) postanowienia SN z dnia 25 kwietnia 2017 r., sygn. akt V CSK 503/16, niepubl.).

Kognicja sądu wieczystoksięgowego obejmuje więc również badanie dokumentu, stanowiącego podstawę dokonania wnioskowanego wpisu, także w zakresie prawidłowości umocowania osób, które ten dokument podpisały. Wnioskodawca zobowiązany jest bowiem do załączenia do wniosku o wpis takich

dokumentów, które potwierdzają udzielenie stosownych pełnomocnictw do złożenia oświadczenia woli oraz uprawnienia konkretnych osób do ich udzielenia (v. postanowienie SN z dnia 16 maja 2013 r., IV CSK 653/12, niepubl.)

Tymczasem zasadnie zarzuca strona skarżąca, że wnioskodawca nie wykazał, aby podmiot nim zarządzający, tj. K. TFI, był upoważniony do reprezentowania wnioskodawcy w dniu wystawienia wyciągu z ksiąg rachunkowych oraz by osoby go reprezentujące mogły składać oświadczenia woli w jego imieniu. Innymi słowy, zasadnym okazał się zarzut skarżącej braku wykazania przez wnioskodawcę, że podmiot zarządzający w jego imieniu, tj. K. TFI, był upoważniony w dniu 5 marca 2014 r. do udzielenia pełnomocnictwa na rzecz radcy prawnego A. M. do działania na rzecz wnioskodawcy, w sytuacji braku wyciągów z Rejestru Funduszy Inwestycyjnych sporządzonych w tych dniach, co nie pozwala na weryfikację istnienia prawidłowego ciągu umocowań.

Zważyć bowiem należy, że dokument pełnomocnictwa, sporządzony w dniu 5 marca 2014 r. zawiera w § 1 udzielenie przez wnioskodawcę, nazywanego w dokumencie mocodawcą, pełnomocnikowi w osobie r. pr. A. M. umocowania do reprezentowania tegoż mocodawcy m.in. przed sądami. Dokument ten został jednak opatrzony dwoma podpisami osób określonych w odciskach pieczęci mianem członków zarządu K. TFI, a więc nie członków zarządu mocodawcy udzielającego pełnomocnictwa. W dokumencie pełnomocnictwa wspomniano co prawda, że mocodawca (a więc wnioskodawca w sprawie) jest reprezentowany przez K. TFI zwane dalej Towarzystwem, ale brak jest jakiegokolwiek dokumentu będącego źródłem dowodzącym skutecznego jurydycznie ustanowienia wspomnianej reprezentacji i jej przedmiotowego zakresu. Istnieje więc luka w przedmiocie źródła kreacji uprawnienia K. TFI do reprezentowania wnioskodawcy, co w konsekwencji pozwala przyjąć, że umocowanie r. pr. A. M. do reprezentowania wnioskodawcy przed sądami, a dokonane w dniu 5 marca 2014 r. przez członków zarządu K. TFI, nie było należyтым umocowaniem tegoż pełnomocnika do reprezentowania wnioskodawcy w niniejszym postępowaniu wieczystoksięgowym.

Odrębną z kolei już kwestią jest, że podpisujący w dniu 5 marca 2014 r. pełnomocnictwo w charakterze członka zarządu K. TFI p. M. Z. nie figuruje wśród

członków zarządu tego Towarzystwa określonych w pkt 6 wyciągu z rejestru funduszy inwestycyjnych z dnia 12 września 2014 r.

W tym stanie rzeczy zarzut skargi kasacyjnej w postaci zachodzącej nieważności postępowania, a wynikającej z naruszenia art. 379 pkt 2 k.p.c., okazał się uzasadniony, ponieważ działająca za wnioskodawcę r. pr. A. M. nie była należycie umocowana do działania w charakterze pełnomocnika wnioskodawcy wobec braku wykazania źródła kreującego uprawnienie K. TFI do udzielenia w imieniu wnioskodawcy pełnomocnictwa radcy prawnemu do reprezentowania tegoż wnioskodawcy przed sądami.

Z powyższych względów, a więc braku niezbędnego ciągu pełnomocnictw, nie może być również uznane za prawnie skuteczne, udzielone w § 2 dokumentu pełnomocnictwa z dnia 5 marca 2014 r., upoważnienie do podpisywania przez r. pr. A. M. w imieniu wnioskodawcy (Funduszu) wyciągów z jego ksiąg rachunkowych oraz składania oświadczeń wiedzy w zakresie praw i obowiązków majątkowych Funduszu, w zakresie opisanym w art. 194 i art. 195 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych oraz opatrzenia pieczęcią Towarzystwa wyciągów z ksiąg rachunkowych.

Brak skutecznego udzielenia r. pr. A. M. przez K. TFI także i upoważnienia do dokonywania w imieniu wnioskodawcy czynności składania oświadczeń w zakresie określonym w § 2 wspomnianego dokumentu i skoordynowanym z art. 194 ust. 1 u.f.i. skutkuje zasadnością zarzutów niewłaściwego zastosowania art. 194 ust. 1 i art. 195 ust. 1 u.f.i. a to wskutek nadania wyciągowi z ksiąg rachunkowych przymiotu dokumentu sporządzonego w odpowiedniej formie i będącego podstawą dokonania wnioskowanego wpisu w postępowaniu wieczystoksięgowym. Wniosek o wpis zmiany wierzyciela hipotecznego może bowiem jedynie wówczas być uwzględniony, jeżeli do wniosku zostanie dołączony taki wyciąg z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego, który spełnia wymagania przewidziane w art. 194 ust. 1 i art. 195 ust. 1 u.f.i. (postanowienia SN: z dnia 7 listopada 2014 r., IV CSK 103/14, niepubl.; z dnia 7 listopada 2014 r., IV CSK 131/14, niepubl., z dnia 16 maja 2013 r., IV CSK 653/12, niepubl., wyrok SN z dnia 13 czerwca 2013 r., V CSK 329/12).

W sytuacji, w której wyciąg z ksiąg rachunkowych z dnia 29.01.2015 r., mający być podstawą wnioskowanego wpisu, został podpisany przez r. pr. A. M., a następnego dnia przez tę samą osobę został podpisany wniosek o wpis, to wobec braku skutecznego upoważnienia tej osoby do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych Funduszu (wnioskodawcy), a to wobec braku wykazania uprawnienia K. TFI do działania, także w tym zakresie, w imieniu wnioskodawcy, Sąd Apelacyjny oddalając apelację od orzeczenia uwzględniającego taki wniosek, a więc aprobując wpis dokonany na podstawie takiego wyciągu z ksiąg rachunkowych, naruszył przepisy art. 194 ust. 1 i art. 195 ust. 1 u.f.i.

Ponieważ jednak zasadnicze znaczenie dla uwzględnienia skargi kasacyjnej miał zarzut nieważności także postępowania apelacyjnego wskutek jego prowadzenia z naruszeniem art. 379 pkt 2 k.p.c., przeto Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

jw

r.g.